

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim
Ghairmiúil i measc Ceannairí
Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional
Learning of School Leaders
and Teachers

Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025

Do Bhaill Foirne Scoileanna
Leabhrán Foghlaim Ghairmiúil
2025-2026

This image shows a single sheet of white paper with rounded corners. The paper is ruled with thin, dark blue horizontal lines. There are 20 lines in total, spaced evenly down the page. The paper is set against a solid black background.

Eolas Tábhachtach

Ba chóir go mbeadh na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025 agus an Ciorclán 0041/2025 a ghabhann leis mar phríomhfhoinsé faisnéise do phearsanra na scoile ar chúrsaí a bhaineann le cosaint leanaí.

Níl sé i gceist go nglacadh ábhar an Eispéiris Foghlama Ghairmiúil seo agus an Leabhrán Foghlaim Ghairmiúil seo ionad an ghá atá le rannpháirtíocht iomlán a ghlacadh i Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025.

Is féidir teacht ar na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí [anseo](#).

Ár gCleachtas Reatha

Pléigh agus taifead cén chuma atá ar chumhdach leanaí agus cosaint leanaí i do scoil.

Cad atá ar siúl agaibh atá ag obair go maith?

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí

Léigh tríd na cásanna samplacha agus bain úsáid as Alt 2.2.1 – 2.2.4 chun:

1. an cineál mí-úsáide is mó atá le feiceáil a shainaithint.
2. na samplaí ábhartha de mhí-úsáid a shainaithint.

Cás	Cás
Cás	Cás

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí: Faillí (NICL do Scoileanna 2025 Ich 17-18)

2.2.1 Fáillí

Leagtar amach i *dTreoir Náisiúnta um Thús Áite do Leanaí 2017* gurb í faillí leanaí an chatagóir drochúsáide is minice a thuairiscítear, in Éirinn agus go hidirnáisiúnta. Aithnítear faillí ainsealach leanúnach a bheith thar a bheith díobhálach d'fhorbairt agus d'fholláine an linbh agus d'fhéadfadh iarmhairtí diúltacha tromchúiseacha fadtéarmacha a bheith aici.

Faillí

- > Tarlaíonn faillí nuair nach bhfaigheann leanbh cúram nó maoirseacht imleor, sa mhéid go ndéantar díobháil don leanbh go fisiciúil nó go forásach.

Sainmhínítear faillí go ginearálta i dtéarmaí easnamh cúraim, nuair a chuirtear isteach ar shláinte, ar fhorbairt nó ar leas linbh de bharr bia, éadaí, teas, sláinteachas, cúram leighis, spreagadh intleachtúil, maoirseacht agus sábháilteacht a bheith á mbaint as. D'fhéadfadh go

mbeadh deacrachtaí ceangail ag an leanbh freisin as faillí mhothúcháin. Bíonn tionchar ag raon fachtóirí ar mhéid an damáiste do shláinte, d'fhorbairt nó do leas an linbh. Áirítear leis na fachtóirí seo méid an tionchair dhearfaigh, más ann dó, i saol an linbh, chomh maith le haois an linbh agus minicíocht agus comhsheasmhacht na faillí.

Baineann faillí leis an mbochtaineacht, ach ní gá gurb í an bhochtaineacht is cúis leis, agus ní gá gur fachtóir í an bhochtaineacht. Tá nasc láidir aige le mí-úsáid substaintí tuismitheora, foréigean teaghlaigh agus meabhairghalar agus míchumas na dtuismitheoirí.

Bheadh imní réasúnach ann faoi leas an linbh nuair a thagann faillí chun bheith ina ghné tipiciúil den chaidreamh idir an leanbh agus an tuismitheoir/cúramóir. D'fhéadfadh sé seo teacht chun solais sa chás go bhfeictear an leanbh thar thréimhse ama, nó d'fhéadfadh éifeachtaí na faillí a bheith soiléir bunaithe ar an leanbh a fheiceáil uair amháin.

Is iad seo a leanas na gnéithe a bhaineann le faillí leanaí:

- > Leanaí a fhágáil leo féin gan cúram agus maoirseacht imleor
- > Míchothú, easpa bia, bia mí-oiriúnach nó beathú corrach
- > Teip neamhorgánach chun rathú, is é sin, leanbh nach bhfuil meáchan a fháil ní amháin mar gheall ar mhíchothú ach freisin díothacht mhothúcháin
- > Teip cúram leordhóthanach a sholáthar do riachtanais leighis agus forbartha an linbh, spreagadh intleachtúil san áireamh
- > Dálaí maireachtála neamhleor – dálaí míshláintiúla, saincheisteanna comhshaoil, lena n-áirítear easpa teasa agus troscáin imleor
- > Easpa éadaí leordhóthanacha
- > Gan aird ar shláinteachas bunúsach
- > Easpa cosanta agus nochta do chontúirt, lena n-áirítear baol morálta nó easpa maoirseachta a oireann d'aois an linbh
- > Teip leanúnach freastal ar scoil
- > Tréigean nó fágáil

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí: Mí-úsáid Mhothúcháinach (NICL do Scoileanna 2025 Ich 18-19)

2.2.2 Mí-úsáid mhothúcháinach

Mí-úsáid mhothúcháinach

- > Is éard is mí-úsáid mhothúcháinach ann ná droch-chóireáil chórasach mhothúcháinach nó shíceolaíoch ar leanbh mar chuid den chaidreamh iomlán idir cúramóir agus leanbh.

Is éard is mí-úsáid a bhaint as deontais ann ná droch-chóireáil chórasach choláiste nó síceolaíoch ar leanbh mar chuid den chaidreamh iomlán idir cúramóir agus leanbh. Tarlaíonn mí-úsáid nuair nach gcomhlíontar bunriachtanas an linbh le haird, le gean, le faomhadh, le comhsheasmhacht agus le slándáil, mar gheall ar éagumas nó neamhshuim óna thuismitheoir nó ón gcúramóir. Is féidir le mí-úsáid mhothúcháinach tarlú freisin nuair nach mbíonn daoine ásta atá freagrach as aire a thabhairt do leanaí ar an eolas faoi riachtanais mhothúcháin agus forbartha na leanaí agus nach bhfuil siad in ann (ar chúiseanna éagsúla) freastal orthu.

Ní furasta mí-úsáid mhothúcháinach a aithint mar ní bhíonn na héifeachtaí le feiceáil go héasca i gcónaí.

Bheadh inniú réasúnach ann faoi leas an linbh nuair a thagann an t-iompar chun bheith ina ghné tipiciúil den chaidreamh idir an leanbh agus an tuismitheoir nó an cúramóir.

Is féidir mí-úsáid mhothúcháinach a fheiceáil ar roinnt de na bealaí seo a leanas:

- > Diúltú
- > Easpa compord agus grá
- > Easpa ceangail
- > Easpa spreagtha ceart (m.sh. spraoi agus súgradh)
- > Easpa leanúnachais cúraim (m.sh. bogadh go minic, go háirithe gan phleanáil)
- > Easpa moladh agus spreagtha leanúnach
- > Cáineadh leanúnach, searbas, naimhdeas nó milleán ar an leanbh
- > Bulaíocht
- > Tuismitheoireacht choinníollach ina ndéantar cúram nó gean linbh ag brath ar a (h)iompraíocht nó ar a ghníomhartha
- > Ró-chosainteacht mhór
- > Pionós míchuí neamhfhisiciúil (m.sh. leanbh a chur faoi ghlas sa seomra leapa)
- > Coinbhleachtaí leanúnacha teaghlaigh agus foréigean teaghlaigh
- > Ionchais an linbh thar a bheith míchuí i gcoibhneas lena(h)aois agus lena chéim forbartha

D'fhéadfadh nach mbeadh aon chomharthaí fisiceacha de mhí-úsáid mhothúcháinach ann mura dtarlaíonn sé le cineál eile mí-úsáide. Féadfaidh leanbh comharthaí mí-úsáide mhothúcháinach a léiriú trína gcuid gníomhartha nó mhothúcháin ar bhealaí éagsúla. Ina measc seo tá ceangaltán neamhchinnte, míshuaimhneas, féinmheas íseal, tearcghnóthachtáil oideachais agus forbartha, tógáil rioscaí agus iompar ionsaitheach.

Ba chóir a thabhairt faoi deara nach bhfuil aon táscaire amháin ina fhianaise dhochloíte ar mhí-úsáid mhothúcháinach. Is mó an seans go mbeidh drochthionchar ag mí-úsáid mhothúcháinach ar leanbh sa chás go mbíonn sí leanúnach le himeacht ama agus nuair a bhíonn easpa fachtóirí cosanta eile ann.

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí: Mí-úsáid Fisiciúil (NICL do Scoileanna 2025 Ich 19-20)

2.2.3 Drochúsáid fhisiciúil

Drochúsáid fhisiciúil

- > Is éard is mí-úsáid fhisiciúil ann nuair a ghortaíonn duine leanbh go fisiciúil d'aon ghnó nó nuair a chuireann sé/sí i mbaol é/í a ghortú go fisiciúil.

D'fhéadfadh mí-úsáid fhisiciúil tarlú mar eachtra amháin nó mar phatrún teagmhas. Tá imní réasúnach ann nuair a dhéantar, nó go bhféadfaí, nó go ndearnadh dochar do shláinte agus/nó d'fhorbairt an linbh mar thoradh ar amhras faoi mhí-úsáid fhisiciúil.

Is féidir na nithe seo a leanas a áireamh le mí-úsáid fhisiciúil:

- > Pionós fisiciúil
- > Greadadh, sceilpeáil, bualadh nó ciceáil
- > Ag brú, ag croitheadh nó ag caitheamh
- > Pinseáil, greim, tachtadh nó tarraingt gruaige
- > Úsáid fórsa iomarcach i láimhseáil
- > Nimhiú d'aon ghnó
- > Plúchadh
- > Tinneas bréagach/féinspreagtha
- > Ciorrú giniúna ban

Áirítear leis an Acht um Thús Áite do Leanaí 2015 foráil a chuireann deireadh leis an gcosaint faoin dlí coiteann ar cháineadh réasúnach in imeachtaí cúirte. D'fhéadfadh tuismitheoir nó duine eile in údarás a chuir smacht fisiciúil ar leanbh an chosaint seo a agairt roimhe seo. Ciallaíonn an t-athrú sa reachtaíocht anois, in ionchúisimh a bhaineann le hionsaí nó cruálacht coirp, nach féidir le duine a thugann pionós den sórt sin ar leanbh brath ar chosaint an cháinte réasúnach sna himeachtaí dlí.

Tá cosc ar phionós corpartha i scoileanna ó 1982 i leith.

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí: Mí-Úsáid Ghnéasach (NICL do Scoileanna 2025 Ich 20-21)

2.2.4 Drochúsáid ghnéasach

Drochúsáid ghnéasach

- > Tarlaíonn mí-úsáid ghnéasach nuair a úsáideann duine eile leanbh chun sásamh nó spreagadh a thabhairt dó nó di, nó chun daoine eile a spreagadh.

Áirítear le mí-úsáid ghnéasach an leanbh a bheith páirteach i ngníomhartha gnéis (glacaireacht, bheith ag muirniú, gnéas béil nó treáiteach) nó an leanbh a nochtadh do ghníomhaíocht ghnéasach go díreach nó trí phornagrafaíocht.

Féadfaidh drochúsáid ghnéasach leanaí speictream leathan de ghníomhaíochtaí mí-úsáide a chlúdach. Is annamh a bhíonn i gceist leis ach eachtra amháin agus i go leor cásanna tarlaíonn sé thar roinnt blianta. Is minic a tharlaíonn mí-úsáid ghnéasach leanaí laistigh den teaghlach, lena n-áirítear siblí níos sine agus baill den teaghlach sínte.

Tagann cásanna de mhí-úsáid ghnéasach chun solais go príomha nuair a nochtar an leanbh nó a s(h)iblí/cairde, ó amhras duine fásta agus/nó trí chomharthaí fisiceacha.

Ba chóir a mheabhrú go bhféadfadh gníomhaíocht ghnéasach a bhaineann le duine óg a bheith ina mí-úsáid ghnéasach fiú mura n-aithníonn an duine óg é féin mar mhí-úsáid.

I measc samplaí de mhí-úsáid ghnéasach leanaí tá:

- > Aon ghníomh gnéasach a dhéantar go hintinneach i láthair an linbh
- > Cuireadh chun teagmháil ghnéasach nó tadhall nó magadh a dhéanamh d'aon ghnó ar chorp an linbh cibé acu ag duine nó rud ar mhaithe le spreagadh gnéasach nó sásamh gnéasach
- > Glacaireacht i láthair linbh nó rannpháirtíocht linbh i ngníomh na glacaireachta
- > Caidreamh collaí le leanbh, béil, faighne nó tóna
- > Dúshaothrú gnéasach linbh, lena n-áirítear:
  - ~ Ag tabhairt cuireadh, aslú nó faoi chomhéigean do leanbh gabháil le striapachas nó pornagrafaíocht leanaí a tháirgeadh [mar shampla, taispeáint, múnú nó staidiúir chun críche macnais gnéasach, sásaimh nó gnímh ghnéasaigh lena n-áirítear é a thaifeadh (ar scannán, ar fhístéip nó ar mheáin eile) nó ionramháil, chun na gcríoch sin, íomhá le ríomhaire nó ar mhodh eile]
  - ~ Ag tabhairt cuireadh do leanbh, á chomhéigean nó as a spreagadh chun páirt a ghlacadh in aon ghníomh gnéasach, mígheanasach nó gáirsiúil nó breathnú ar an gcéanna
  - ~ Ábhar gnéasach follasach a thaispeáint do leanaí, rud a bhíonn go minic ina ghné den phróiseas 'grúmaeireachta' ag lucht déanta na mí-úsáide
- > Páiste a nochtadh d'ábhar míchuí nó maslach trí theicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide
- > Gníomhaíocht ghnéasach chomhthoiliúil a bhaineann le duine fásta agus le duine faoi aois

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí: Mí-úsáid Ghnéasach (NICL do Scoileanna 2025 Ich 20-21)

Déileálfaidh an Garda Síochána le haon ghnéithe coiriúla de chás mí-úsáide gnéis faoin reachtaíocht chuí ceartais choiriúil. Déanfar ionchúiseamh i leith ciona gnéis in aghaidh linbh a mheas laistigh den chuspóir níos leithne de leas agus cosaint leanaí. Tá sábháilteacht an linbh ríthábhachtach agus níor cheart go gcuirfí sábháilteacht linbh i mbaol ag am ar bith mar gheall ar imní faoi shláine imscrúdaithe choiriúil.

Ba chóir a thabhairt faoi deara, sa dlí choiriúil, gurb é 17 mbliana an aois toilithe le caidreamh collaí do bhuachaillí agus do chailíní araon. Tá caidreamh collaí ar bith ina bhfuil páirtí amháin nó an dá pháirtí faoi bhun 17 mbliana d'aois mídhleathach. Mar sin féin, ní gá go mbreathnófaí air mar mhí-úsáid ghnéasach leanaí. Tá mionsonraí ar na díolúintí do thuairisciú sainordaithe ar ghníomhaíocht ghnéasach faoi aois áirithe le fáil i gcuid 4.2.7(a) de na nósanna imeachta seo.

Nuair a thagann scoil ar an eolas faoi chaidreamh collaí faoi aois ba chóir don scoil na céimeanna cuí a ghlacadh chun tuismitheoirí an linbh a chur ar an eolas.

Déileáil le Nochtaí

Cé go mbeidh bacainní ann a chuirfidh cosc ar leanaí labhairt faoi cheist chasta an mhí-úsáide leanaí, is féidir le múinteoirí coinníollacha a chruthú a thacaíonn le leanaí agus iad ag déanamh nochtuithe. (aistrithe ó Nohilly & Treacy, 2024)

Pléigh agus taifead:

Bacainní a chuireann cosc ar
scoláirí mí-úsáid a nochtadh

Coinníollacha a thacaíonn le
scoláirí nochtaí a dhéanamh

Déileáil le Nochtaí

(NICL do Scoileanna 2025 Ich 27-28)

Tá sé tábhachtach go mbeadh gach ball foirne scoile ar an eolas agus ullamh chun freagairt do leanbh a nochtadh drochúsáid.

Déileáil le nochtadh ó leanaí

- > Féadfaidh leanbh nó duine óg a nochtadh do bhall de phearsanra na scoile go ndearnadh díobháil nó mí-úsáid dó nó di.
- > Is minic go mbíonn bealaí éagsúla ag leanaí le cur in iúl go bhfuil mí-úsáid á baint astu. Má thugann leanbh le fios nó má insíonn sé do bhall de phearsanra na scoile go bhfuil díobháil á dhéanamh dó nó di ag duine éigin ba chóir caitheamh leis ar bhealach íogair.
- > Is dócha go mbeidh leanbh a ndéantar mí-úsáid air faoi strus mór mothúcháin agus b'fhéidir gurb é ball de phearsanra na scoile an t-aon duine fásta a bhfuil an leanbh sásta muinín a bheith aige as. Ní mór a bheith an-chúramach gan damáiste a dhéanamh don mhuinín sin.
- > Is féidir eolas a chur ar fáil faoi rún agus beidh tuisceana agus íogaireacht de dhíth ar bhall foirne na scoile agus é/í ag freagairt don nochtadh.
- > Caithfidh an ball pearsanra scoile an leanbh a chur ar a suaimhneas, agus iarracht a dhéanamh a mhuinín a choinneáil, agus an gá le gníomh a mhíniú a mbeidh gá le daoine fásta eile a chur ar an eolas.
- > Tá sé tábhachtach a rá leis an leanbh go ndéanfar gach rud is féidir chun iad a chosaint agus chun tacú leo, ach gan gealltanais a dhéanamh nach féidir a choinneáil, mar shampla geallúint a thabhairt gan é a insint do dhuine ar bith eile.

Moltar an cur chuige seo a leanas mar dhea-chleachtas chun déileáil leis na nochtuithe seo:

- > Bí chomh socair agus nádúrtha agus is féidir
- > Éist go cúramach agus go haireach. Tabhair am agus deis don leanbh a mhéid is féidir agus is mian leo a insint
- > Tabhair aird ar an leanbh
- > Tabhair faoi deara go bhféadfadh sé a bheith an-deacair don leanbh nochtadh a dhéanamh
- > Cuir ar a suaimhneas don leanbh go bhfuil an beart ceart déanta acu agus iad ag caint leat
- > Ná brú ar an leanbh. Lig dóibh nochtadh ar a luas féin agus ina dteanga féin
- > Ná geall aon rud a choinneáil faoi rún
- > Cuimhnigh go bhféadfadh an leanbh a bheith ag tástáil do chuid frithghníomhartha ar dtús agus go mb'fhéidir nach n-osclóidh sé go hiomlán ach thar thréimhse ama
- > Ná léirigh aon tuairimí faoin mí-úsáideoir líomhnaithe
- > Tá sé tábhachtach idirdhealú a dhéanamh idir an duine a rinne an mhí-úsáid agus an gníomh mí-úsáide féin. D'fhéadfadh go mbeadh grá ag an leanbh/duine óg nó go dtaitníonn sé/sí go mór leis an mí-úsáideoir líomhnaithe agus nach dtaitníonn leis/léi leis an méid a rinneadh leo. Tá sé tábhachtach mar sin gan aon bhreithiúnas nó fearg a chur in iúl don chiontóir líomhnaithe agus é ag caint leis an leanbh/duine óg
- > D'fhéadfadh go mbeadh sé riachtanach a chur ina luí ar an leanbh/duine óg nár cuireadh isteach ar do mhothúcháin ina leith nó ina leith mar gheall ar an méid a nocht siad

Déileáil le Nochtaí

(NICL do Scoileanna 2025 Ich 27-28)

- > Ba cheart go mbeadh ceisteanna tacúil agus chun críche soiléirithe amháin (mar shampla, fiafraigh “An bhfuil mé ceart ag rá go bhfuil ...?”)
- > Ná cuir ceisteanna tosaigh. Is éard is príomhcheisteanna ann ná ceisteanna a chuirtear ar bhealach atá ceaptha chun freagra inmhianaithe a thabhairt
- > Seiceáil ar ais leis an leanbh go bhfuil an méid atá cloiste agat ceart agus intuigthe
- > Cinntigh go dtuigeann an leanbh na nósanna imeachta a leanfar
- > Déileáil leis an bhfaisnéis faoi rún, faoi réir cheanglais Threoir Náisiúnta um Thús Áite do Leanaí 2017 agus na reachtaíochta ábhartha

Chomh luath agus is féidir:

- > Déan taifead scríofa den chomhrá chomh luath agus is féidir, chomh mion agus is féidir, agus b'fhearr na focail a úsáideadh a lua. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach gá an taifead seo a chur gan ainm ag an bpointe seo
- > Ba chóir cur síos mion a dhéanamh ar chomharthaí díobhála coirp agus, más cuí, iad a sceitseáil
- > Cé gur chóir ligean do leanbh ráiteas scríofa a dhéanamh más mian leo é sin a dhéanamh, **tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nár cheart iarraidh ar an leanbh cuntas a nochta a scríobh don taifead**
- > Seiceáil an taifead scríofa leis an leanbh, nuair is féidir

Nuair is gá, ba chóir gníomhú láithreach chun sábháilteacht an linbh a chinntiú.

Ní mór na ceanglais tuairiscithe atá leagtha amach i gcaibidil 5 de na nósanna imeachta seo a leanúint a luaithe agus is féidir.

Tacaíocht Leanúnach

Is céim ollmhór é nochthead do leanbh. Tar éis do leanbh a bheith nochtaíthe, tá sé tábhachtach go leanann ball pearsanra na scoile de chaidreamh tacúil leis an leanbh. Tá sé tábhachtach a chinntiú go mothaíonn an leanbh sábháilte, agus go ndéantar aon ghníomhartha atá riachtanach don tsábháilteacht sin.

Ba cheart do phearsanra na scoile leanúint de thacaíocht a thairiscint freisin, go háirithe trí:

- > Caidreamh dearfach a chothú leis an leanbh
- > Línte cumarsáide a choinneáil oscailte trí éisteacht go cúramach leis an leanbh

Ba cheart caitheamh le haon nochthead breise mar chéad nochthead agus freagra a thabhairt air mar a léirítear thuas.

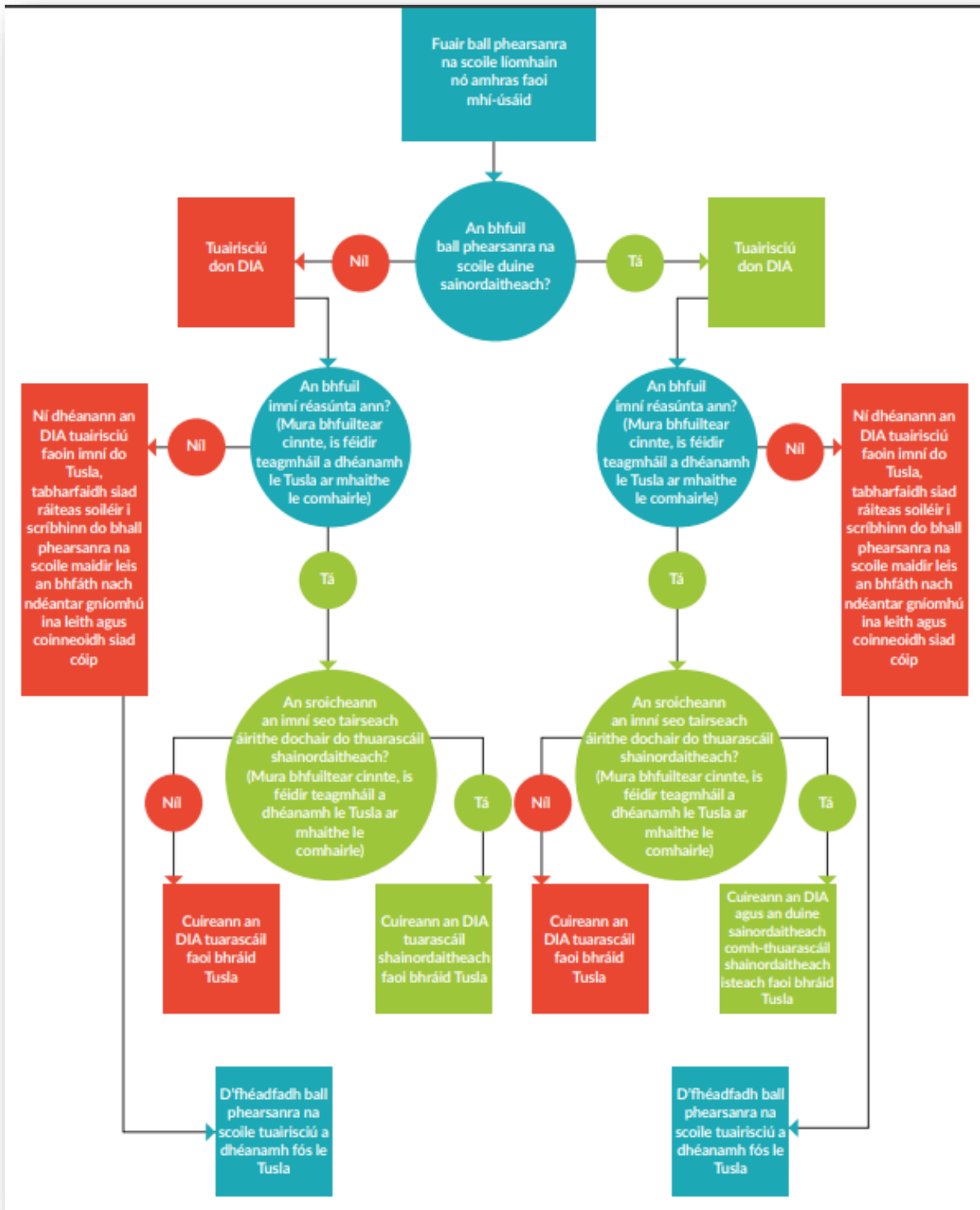
Ní mór a mheabhú i gcónaí go bhfuil ról tacaíochta, ní ról imscrúdaitheach ag pearsanra scoile.

Tá sé tábhachtach déileáil le haon líomhain mhí-úsáide nó faillí ar bhealach íogair trí éisteacht leis an leanbh agus é a éascú chun insint faoin bhfadhb, **seachas agallamh a chur ar an leanbh faoi shonraí faoinar tharla.**

D'fhoilsigh Tusla freisin doiciméad “Cosaint Leanaí: “Treoir um Beartas, Nós Imeachta agus Cleachtais” a áiríonn tuilleadh treorach maidir le freagairt do leanbh a nochtann drochúsáid agus tá sé ar fáil ar shuíomh Gréasáin Tusla.

Ábhar Imní a Thuairisciú

Príomhchéimeanna

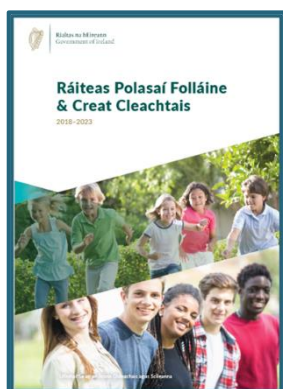

Gníomhaíocht um Chumhdach Leanaí

Cad iad na cleachtais chumhdaigh atá ag tarlú i do scoil faoi gach ceann de na ceithre phríomhréimse folláine?

Cultúr

Curaclam

Caidreamh

Beartas agus Pleanáil

Ráiteas um Chosaint* Leanaí agus Measúnú Riosca

Tabhair faoi deara: Cuirtear na samplaí a thíos ar fáil chun cabhrú le scoileanna tabhairt faoina measúnú riosca faoin Acht um Thús Áite do Leanaí, 2015. Ba chóir do scoileanna a thabhairt faoi deara nach bhfuil sé i gceist go mbeadh an liosta samplaí seo uileghabhálach, agus má luaitear sampla de pholasaí nó de nós imeachta ar na liostaí seo ní chiallaíonn sé sin go bhfuil sé éigeantach.

Tá sé de dhualgas ar gach scoil a chinntiú, a mhéid is féidir, go n-aithnítear agus go sonrófar aon rioscaí agus nósanna imeachta eile atá ábhartha dá cúinsí áirithe féin sa mheasúnú riosca scríofa agus go bhfuil nósanna imeachta leordhóthanacha i bhfeidhm chun aghaidh a thabhairt ar na rioscaí go léir a aithnítear.

Samplaí de Mheasúnú Riosca

Liosta de Gníomhaíochtaí Scoile	Rioscaí a Sainaithnítear i leith gach Gníomhaíochta Scoile	Bearta atá i bhfeidhm chun riosca a mhaolú
Leigheas a thabhairt	Riosca go ndéanfaidh ball foirne na scoile dochar do leanbh sa scoil.	Tá polasaí agus nósanna imeachta i bhfeidhm ag an scoil maidir le cógais a thabhairt do scoláirí. Tá polasaí agus nósanna imeachta i bhfeidhm ag an scoil maidir le Garchabhair a thabhairt.
Foráil churaclaim i leith OSPS, OCG, Fan Sábháilte	Riosca díobhála mar gheall ar bhulaíocht linbh. Riosca díobhála mar gheall ar chiníochas. Riosca go ndéanfaidh leanbh eile dochar don leanbh sa scoil. Riosca díobhála toisc nach gcuirtear an deis ar fáil do leanaí scoileanna féinchosanta a fhorbairt. Riosca díobhála mar gheall ar chaidreamh/cumarsáid mhíchúí idir leanbh agus leanbh nó duine fásta eile.	Cuireann an scoil curaclam an Oideachais Shóisialta, Phearsanta agus Sláinte (OSPS) i bhfeidhm go hiomlán. Cuireann an scoil an Clár Folláine i bhfeidhm go hiomlán sa tSraith Shóisearach. Éilítear ar údaráis scoile cód iompair agus polasaí frithbhulaíochta a bheith i bhfeidhm de réir nósanna imeachta “Bí Cineálta” na Roinne chun bulaíocht a chosc agus aghaidh a thabhairt uirthi i scoileanna agus mar atá leagtha amach i gCiorclán 55/2024. Cuireann an scoil tionscnaimh feasachta frithchiníochais i mbun.

Leabhrán um Chosaint agus um Shlándáil Leanaí (lch 11-16)

Gníomhaíocht

1. Léigh na samplaí oibre sa Mheasúnú Riosca ar lch 13.
2. Ó thaobh do róil phearsanta féin de laistigh den scoil (múinteoir ranga príomhshrutha, múinteoir ranga speisialta, FOS, CRS, rúnaí, coimhdire bus, feighlí, srl), smaoinigh ar roinnt gníomhaíochtaí tipiciúla scoile atá leagtha amach.
3. Aithin na rioscaí sonracha i gcoinne ghníomhaíocht na scoile.
4. Liostaigh na bearta agus na nósanna imeachta atá, nó a chuirfear, i bhfeidhm chun na rioscaí a mhaolú

Liosta de Gníomhaíochtaí Scoile	Rioscaí a Sainithnítear i leith gach Gníomhaíochta Scoile	Bearta atá i bhfeidhm chun riosca a mhaolú
Daltaí/scoláirí agus baill foirne ag baint úsáid as teicneolaíochtaí digiteacha, lena n-áirítear rochtain ar an idirlíon agus úsáid na meán sóisialta		
Turais Scoile		
Cuairteoirí i láthair sa scoil le linn uaireanta scoile		

CSS 4(b)

Ráiteas um Chosaint Leanaí atá furasta le húsáid ag daltaí (iarbhunscoil)

Déan athbhreithniú ar an Ráiteas um Chosaint Leanaí atá furasta le húsáid ag
daltaí (iar-bhunscoil)

Cuir suaitheantas na scoile anseo

Child Safeguarding in our School

Is éard atá i gceist le cosaint leanaí ná an rud a dhéanaimid inár scoil chun leanaí agus daoine óga a choinneáil slán ó dhochar.

Smaoinimid ar conas gach duine a choinneáil slán agus scríobhaimid síos conas a dhéanfaimid é sin.

Tugtar ár **Ráiteas um Chosaint Leanaí** air seo. Déanaimid seiceáil ar seo gach bliain. Nuair a dhéanaimid é seo iarrfaimid ort cad a cheapann tú faoi chosaint inár scoil. Tá sé tábhachtach go mbraitheann tú sábháilte ar scoil agus i do shaol lasmuigh den scoil chomh maith.

Má deir nó má dhéanann duine rud éigin a ghortaíonn tú nó a chuireann míchompord ort, is féidir leat a rá le duine fásta a bhfuil muinín agat as.

Cé leis ar cheart duit dul chun cabhair a fháil:

☒ **Aon duine fásta iontaofa**
Mar shampla, do Cheann Bliana nó d'Oide Teagascóra, múinteoir, Cúntóir Riachtanais Speisialta, Príomhoide nó Leas-Príomhoide

Cad a dhéanfaimid:

☒ Éistfidimid agus tuigfidimid
☒ Déanfaimid treoir nó lorgóimid cabhair

Bíonn duine i ngach scoil cúram cosaint leanaí.
Tugtar Duine Idirchaidrimh Ainmnithe nó DIA ar an duine seo. Is é an DIA dár scoil ná

Cuir isteach ainm agus grianghraf an DIA. Taispeáin an póstaer seo, leis an ráiteas um chosaint leanaí, ag **airde oiriúnach** do na daltaí. Tá cead ag scoileanna priontáil ar pháipéar bán nó daite, ar leathanach A3 nó A4, agus aistriúchán a dhéanamh chuig teangacha baile na ndaltaí.

I do ról laethúil, cad iad na céimeanna a d'fhéadfá a ghlacadh chun a chinntiú go bhfuil príomhtheachtaireachtaí an Ráitis um Chumhdach Leanaí atá sothuigte ag scoláirí ar eolas ag gach leanbh agus go dtuigeann siad iad? m.sh.: díospóireachtaí sa seomra ranga, páirt a ghlacadh i gComhairle na scoláirí, plé ar dhaoine fásta iontaofa sa scoil, agus a thaispeáint cá bhfuil an RCL ar taispeáint ag leibhéal na súl sa scoil.

Tacaíochtaí Úsáideacha

spectrum.life **Folláine le Chéile**
Wellbeing Together

Seirbhís Cúnaimh d'Fhostaithe.

Is seirbhís saor in aisce agus faoi níl an tSeirbhís Cúnaimh d'Fhostaithe faoina dtugtar tacaíocht folláine do mhúinteoirí, do chúntóirí riachtanas speisialta agus d'fhoireann uile na scoile. Is iad Spectrum.Life a chuireann an tseirbhís seo ar fáil.

Tá do Sheirbhís Cúnaimh d'Fhostaithe ar fáil 24/7, 365 lá den bhliain, agus cuirtear an tacaíocht seo a leanas ar fáil:

Tacaíocht Láithreach	Teiripe Chognaíochta agus lompraíochta ar líne	Atreorú le haghaidh comhairlithe

*Ar an gcóad teagmháil, déanfaidh ár gcásbhanisteoir measúnú scioptha agus má tá sé oiriúnach, déanfar atreorú le haghaidh comhairlithe ghearthéarmaigh.

Cláraigh le haghaidh d'aip folláine:
wellbeingtogether.spectrum.life/login
Cód na heagraíochta: y1V1U17

SMS:
Téacsáil "Hi" chuig 087 145 2056
WhatsApp:
Téacsáil "Hi" chuig 087 369 0010
Saorghlao Éire
1800 411 057

Chun níos mó eolais a fháil scan an Cód QR

An tAon Oideachas
Department of Education

www.gov.ie

Suíomhanna Gréasáin Úsáideacha

<https://tinyurl.com/NICL2025>

www.tusla.ie

<http://www.oide.ie>

Fiosruithe Ginearálta: childprotection@education.gov.ie

Athmhachnamh ar an bPríomhfhoghlaim

Breac siad do chuid smaointe anseo de réir agus a théann an lá seo ar aghaidh

Rudaí a d'fhoghlaim mé

Gníomhartha a dhéanfaidh mé

Ceisteanna atá agam

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim
Ghairmiúil i measc Ceannairí
Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional
Learning of School Leaders
and Teachers